

Література

1. Закон України "Про захист економічної конкуренції" від 11.01.01.
2. Закони України "Про захист економічної конкуренції"(1992), "Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності"(1992).
3. Данциг Дж. Линейное программирование, его применение и обобщение. – М.: Прогресс, 1966.
4. Федорович В.А., Патрон А.П., Заварухин В.П. США: Федеральная контрактная система и экономика. Механизм регулирования. РАН. Ин-т США и Канады. – М.: Наука, 2002.
5. Архангельський Ю. Чи є шкода від монополії?// Економіка України. – 2006, № 11.
6. Вереникин В.П. Общность принципов ценообразования на конкурентных и монопольных рынках// Вопросы экономики. – 2005, № 10.
7. Геєць В. Деякі порівняльні ознаки трансформаційних моделей економіки України та Росії// Економіка України. – 2005, № 5.
8. Кіндзерський Ю., Паламарчук Г. Проблеми національної конкурентоспроможності та пріоритети конкурентної політики в Україні// Економіка України. – 2006, № 8. – С. 123-130.
9. Малахова Н. Економічні наслідки монопольної діяльності/ Конкуренція. – 2005, № 1.
10. Погребняк М.М. Досвід планування економіки Японії та його оцінка// Формування ринкових відносин в Україні. – 2004, № 2 (33).
11. Терен С. Шпигуни на ринку// Контракти 2005, № 24.

УДК 336.76:338.2

Здобувач А.Б. Лелик – Львівська КА

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ ГРОШОВОГО РИНКУ

Визначено основні теоретично-методологічні підходи до становлення грошового ринку та його державного регулювання за умов ринкової транзиції економіки України. Відповідно до поставленої мети основним завданням є окреслення сутності грошового ринку та його місце в ринковій системі.

Competitor A.B. Lelyck – L'viv commercial academy

The theoretical methodological instrumentation of research money market

It is appoints the theoretical methodological principles to making money market and it state regulating for the conditions market transaction economics Ukraine. The general tasks is sketching essence money market and it place in market system according to supplying aim.

Вступ. Гроші та грошові відносини є найвагомішим складником економічних процесів у системах національної та світової економіки. Складність і всеосяжність грошових процесів в економічній діяльності та всіх сферах людського буття постійно привертала увагу провідних учених свого часу. Серед когорти найвідоміших представників економічної думки з монетарної проблематики гідне місце зайняли праці українських економістів М. Туган-Барановського, М. Зібера, Е. Слуцького та інших, які зробили значний внесок у розвиток монетарної теорії. В умовах трансформації економіки України ринкові аспекти грошової проблематики набувають вирішального значення. Подолання негативних явищ економіки та перехід до економічного зростання значною мірою пов'язані з позитивною динамікою розвитку монетарної сфери.

У сучасних економічних системах монетарні процеси, з одного боку, є складником ринкового механізму, а з другого – найповніше уособлюють можливості сучасних ринкових економік. У ринковому механізмі ринок грошей набуває характеру всезагального зв'язку, який з'єднує в єдину економічну систему окремі економічні акти, забезпечує співставність затрат та результатів, дає учасникам економічної діяльності необхідні грошові інструменти для ведення та розширення економічної діяльності. Грошовий ринок знаходиться в центрі більшості монетарних теорій як основа формування грошових процесів, що визначають їх характер, інтенсивність та особливості функціонування. Складність та багатогранність змісту та ролі грошового ринку в економічній діяльності постійно породжує нові аспекти визначення їх змісту та суті. Серед багатьох аспектів визначення грошей у більшості випадків основна увага приділяється: а) ролі грошового ринку в макроекономічних процесах; б) місцю грошового ринку в розподілі і перерозподілі фінансових ресурсів.

У вітчизняній економічній науці ще не сформовані стратегічні орієнтири для підвищення ефективності державного регулювання грошового ринку. Теоретична спрямованість пов'язана з актуалізацією найбільш важливих проблем розвитку грошового ринку в перехідній економіці.

Постановка завдання. Метою нашої статті є розвиток теоретично-методологічних підходів до становлення грошового ринку та його державного регулювання за умов ринкової транзиції економіки України. Відповідно до поставленої мети основним завданням є окреслення сутності грошового ринку та його місце в ринковій системі.

Результати. У найзагальнішому вигляді ринок є системою товарно-грошових відносин, які виникають між продавцями та покупцями, що урухоплюють механізм вільного ціноутворення, вільне підприємництво, яке здійснюється на основі економічної самостійності, рівноправності та самостійності [1, с. 281].

У сучасних ринкових економіках превалює погляд про декретний характер грошей, який базується на економічних та політичних можливостях держави. П. Самуельсон звертає увагу на те, що: "Епоху товарних грошей змінила епоха паперових грошей. Паперові гроші втілюють суть грошей, їх внутрішню природу... Гроші – це штучна соціальна умовність" [2, с. 66].

У своєму відомому підручнику К. Макконнелл та С. Брю відстоюють тезу про кредитну природу сучасних грошей і вважають, що:

1. В економіці США та інших розвинених країн гроші є по суті борговими зобов'язаннями держави, комерційних банків і заощаджувальних закладів.
2. Ці боргові зобов'язання успішно виконують функцію грошей доти, доки їх вартість відносно стабільна [3].

І. Лютий наголошує, що в сучасній економіці до кредитних грошей належать всі емітовані цінні папери, що використовуються як засіб платежу і є ліквідними. Держава є одним з найбільших емітентів кредитних грошей, яка, з метою покриття дефіциту державного бюджету випускає казначейські цінні папери. Забезпеченням усіх цінних паперів є майнова вартість емітента.

До кредитних грошей сьогодні можливо віднести векселі, банкноти, чеки, депозитні сертифікати, інші цінні папери, що підтверджують майнові права чи наявність грошового вкладу. Сучасна національна грошова одиниця являє собою кредитні гроші, оскільки виступає борговим зобов'язанням держави та не підлягає обміну на повноцінні золоті гроші [4, с. 47].

Значною мірою суперечка про природу грошей в сучасних ринкових економіках є умовною і допустима лише для визначення окремих складників грошової маси. Розмежувати кредитні та паперові гроші у грошовому обігу досить складно, оскільки вони не мають видимих характерних ознак, а відрізняються лише умовами емісії. Складність та багатогранність сучасної ринкової економіки робить непродуктивним намагання дати грошам якесь вузьке однозначне визначення. Можна лише констатувати загальні тенденції у зміні природи та суті сучасних грошей:

- а) повноцінні гроші опосередковували обмін товарів, так як самі мали товарну природу у вигляді золота;
- б) в ринкових економіках гроші мають переважно кредитну природу, пов'язану з широким використанням кредитних документів, які забезпечують емісію банкнот;
- в) все більш очевидною є тенденція до становлення декретного характеру грошей, коли вони перетворюються лише на знак вартості, забезпечений економічною та політичною силою певної держави.

Один із класиків економічної думки Й. Шумпетер розділяв грошовий ринок з фінансовим ринком. "Ринок капіталу є тим, що будь-яка ділова людина називає грошовим ринком... Ця назва не є достатньо коректною, тому що на цьому ринку продаються та купуються не просто "гроші". Та, незважаючи на це, можна стверджувати, що тільки ринок капіталу є саме тим, що на практиці називається ринком грошей. Іншого ринку капіталів просто не існує" [5, с. 37].

Взаємозв'язок та розмежування грошового ринку та ринку капіталів можливий у межах певного підходу до особливостей функціонування грошей в часі та ролі у відтворювальних процесах в економіці. Використання грошей для певних складових процесу відтворення в економіці, особливості залучення грошей, канали їх проходження від кредитора до позичальника, характер функціонування і повернення, документальне забезпечення використання грошей дають підстави для розмежування грошового ринку та фінансового ринку.

У сучасній економіці грошовий ринок виділяється в структурі ринку капіталів і цей термін переважно використовується для торгівлі кредитними інструментами, випущеними терміном до одного року. Інструменти грошового ринку є високоліквідними і можуть продаватися та купуватися. Найбільшим сектором грошового ринку в США є казначейські векселі з терміном погашення менше одного року [T-BILLS]. Значну частку ринку грошей займають депозитні сертифікати великих розмірів, комерційні папери, банківські акцепти, угоди РЕПО, інструменти федеральних фондів тощо [6, с. 107].

В українській економічній літературі спостерігаються певні розходження в понятійному апараті при визначенні змісту грошового ринку та ринку грошей. А. Мороз дає розгорнуте визначення грошового ринку як секто-

ра або частини ринку позичкових капіталів, де здійснюються короткострокові депозитно-позичкові операції (на термін до одного року). Цей ринок обслуговує рух оборотних капіталів підприємств та організацій, короткострокових коштів банків, установ держави і населення. Об'єктом купівлі-продажу на грошовому ринку виступають комерційні банки, брокерські контори, дисконтні компанії та інші фінансово-кредитні інститути, які мобілізують і перерозподіляють грошові кошти підприємств, банків, населення, установ. Інструментами грошового ринку слугують скарбничькі і комерційні векселі, депозитні сертифікати, банківські акцепти та інші. Ціною "товару, що продається і купується на ринку, є позичковий процент. Рівень відсотка на грошовому ринку є базовим для визначення відсотка на всьому ринку позичкових капіталів, і регулювання його виступає важливим елементом всієї грошово-кредитної політики держави" [7, с. 71].

О. Гриценко також розглядає грошовий ринок як складову частину фінансового ринку, де здійснюються короткострокові операції [8, с. 38]. І. Лютий є прихильником визначення грошового ринку як частини ринку позичкових капіталів, де здійснюються короткострокові (строком до року) депозитно-позичкові операції, які обслуговують, головним чином, рух капіталу фірм та інших суб'єктів ринкових відносин. Об'єктом купівлі-продажу на грошовому ринку є тимчасово вільні грошові кошти. Купівля (продаж) грошей здійснюється через купівлю-продаж боргових зобов'язань, таких як скарбничькі та комерційні векселі, депозитні сертифікати, банківські акцепти [4, с. 49].

Грошовий ринок є економічним середовищем, де функціонують взаємодоповнювальні ринок позичкових капіталів та ринок цінних паперів, які забезпечують перерозподіл ресурсів [9, с. 74].

Однак для визначення згаданих вище економічних структур в сучасній економічній літературі вже закріпилось поняття фінансового ринку. Суть поняття "фінансового ринку" є значно ближчим до руху коштів у формі цінних паперів у довгостроковому періоді. Визначення грошового ринку містить у собі суперечність, позаяк цінні папери мають інші властивості, ніж гроші. Своєю чергою поняття ринку грошей звужується до мережі інститутів, які забезпечують взаємодію пропозиції та попиту на гроші [67, с. 264]. Таку позицію розділяють і деякі українські економісти, які до ринку грошей відносять мережу спеціальних інститутів, що забезпечують взаємодію попиту та пропозиції на гроші як специфічний товар [9, с. 77].

Поняття "грошовий ринок", з нашої точки зору, ближче відповідає предмету нашого дослідження, яке мовою оригіналу визначається як "money market" [10, с. 132].

У сучасних розвинених ринкових економіках у зв'язку з глобалізацією світової економіки спостерігаються процеси, які визначають особливості сучасного грошового ринку. Інтернаціоналізація грошового ринку, який у більшості випадків інтегрувався з світовими валютними ринками, зменшує обмеження. Такі зміни в сучасній економіці відображають визначення, що "money market" (грошовий ринок), це міжнародний дилерський ринок короткострокових фінансових зобов'язань держави, фірми і фінансових організацій. Ос-

новними цінними паперами грошового ринку є казначейські векселі, комерційні папери, банківські акцепти і депозитні сертифікати, які вільно обертаються [11, с. 205].

Аналізуючи природу грошового ринку, автори наголошують, що він, так само, як і фінансовий ринок, є вторинним ринком позичкових капіталів, на якому обертаються специфічні та властиві йому інструменти, які розрізняються за статусом (акція або облігація), за типом власності (приватні або державні), за терміном дії, мірі ліквідності, характеру ризику (збанкрутілий або ринковий) [12, с. 47].

Характер функціонування грошового ринку можна визначити, як вторинний ринок цінних паперів. Вторинні ринки цінних паперів виконують дві функції. Перша особливість полягає в тому, що ринки полегшують продаж фінансових інструментів для мобілізації коштів, тобто ринки роблять фінансові інструменти ліквідними. Зростаюча ліквідність цих інструментів робить їх привабливішими та їх охочіше продають та купують, що полегшує емітентам їх продаж на первинному ринку. Друга функція вторинного ринку – це визначення вартості цінних паперів, які фірма-емітент випускає на первинному ринку. На вторинному ринку за цінні папери сплачується тільки та ціна, яку визначає ринок [13, с. 78].

На інструменти грошового ринку, емітентами яких є центральні та комерційні банки, ціна визначається в процесі їх функціонування в ринковому механізмі. Фондові ринки – це загальна назва для ринків, на яких проявляється механізм попиту на різні платіжні засоби. Грошовий ринок за своєю функціональною структурою найтісніше взаємодіє з кредитним ринком, де формуються інструменти короткострокових позик. З ринку облігацій на грошовий ринок залучаються короткострокові фінансові активи. Це приватні та державні облігації з терміном погашення до одного року, а також банківські акцепти, комерційні векселі, депозитні сертифікати.

У країнах з ринковими економіками на грошові ринки залучаються привілейовані акції грошового ринку (money market preferred stock). На рис. 1 показано грошовий ринок у структурі фінансового ринку.

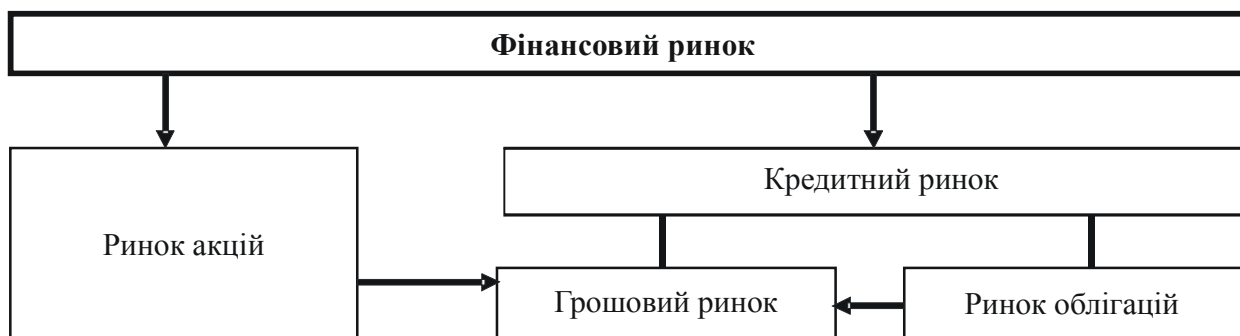

Рис. 1. Грошовий ринок грошей у структурі фінансового ринку

Грошовий ринок тісно взаємодіє з іншими структурами фінансового ринку. Взаємозв'язок структур грошового та фінансового ринку є тісним і їх можливо розділити лише стосовно строків функціонування їх інструментів та ролі у відтворювальному процесі. Грошовий ринок складається з міжбан-

ківського ринку та відкритого ринку. На міжбанківському ринку функціонують короткострокові кредити, які є переважно незабезпеченими. Міжбанківський ринок дає змогу банкам балансувати поточну ліквідність та вирівнювати платіжний обіг. Використання тимчасово вільних коштів дає змогу отримувати додаткові прибутки.

Проте міжбанківський ринок не спроможний використати всі надлишки ліквідних коштів і перекрити всі наявні дефіцити. Тому на грошовому ринку виступають також центральні банки та інші учасники. Крім того, центральний банк має можливість впливати на кон'юнктуру грошового ринку, через зміну пропозиції ліквідних засобів.

Відкритий ринок використовують центральні банки для впливу на обсяги резервів комерційних банків, що змінює їх можливість мультиплікувати кредитні гроші. Шляхом купівлі та продажу короткострокових зобов'язань держави центральний банк проводить власну грошово-кредитну політику. Зміна обсягів банківських резервів комерційних банків змінює їх резервні можливості та змогу впливати на мультиплікацію грошової маси. Зміст, характер і поняття "грошовий ринок" у більшості випадків відображає особливості процесів у монетарній сфері. Грошовий ринок України відрізняється недостатньо розвиненими ринковими механізмами і функціонує в усіченому вигляді.

У розвинених ринкових економіках використовують більш глибокі визначення, які відображають складність та багатогранність грошових процесів. Основні відмінності такого визначення ринку грошей полягають у такому [14]:

По-перше, помилково грошовому ринку дається визначення як ринку короткострокових капіталів, який діє в межах фінансового ринку, де здійснюються операції з довгостроковими капіталами. Проте, якби таке визначення було вірним, то грошовий ринок увібрав би в себе всі ліквідні кошти і став би єдиним місцем кредитних операцій. В такому випадку не могло б бути й мови про ринок, оскільки предмети угод були б різні: за строками, за гарантією зі сторони позичальників, за природою кредиту.

По-друге, поняття "грошовий ринок має більш вузьке значення і охоплює чітко окреслене коло угод, предметом яких є ліквідні кошти, що є в розпорядженні банку або споживаються ним. Це "гроші центрального банку" та готівка, що зазвичай називають "Cash". Ринок таких ліквідних коштів відповідає потребам банків, кожний з яких зобов'язаний тримати на своєму рахунку в центральному банку певну суму, достатню для задоволення запитів своїх банків кореспондентів. Проте банк прагне звести такі авуари до мінімального рівня згідно з правилами депонування, оскільки кошти не приносять доходу.

По-третє, грошовий ринок – це насамперед ринок міжбанківських операцій з надлишками ліквідних коштів, де кожний банк залежно від своєї касової позиції має змогу позбутися надлишків грошей або покрити їх дефіцит. Банки надають позички один одному в ліквідній формі – у вигляді звичайних позичок, або позичок, забезпечених державою або приватними цінними паперами. Цінні папери можуть використовуватись як застава, а також обмінюватися на готівку.

По-четверте, грошовий ринок має три визначальні риси:

- це загальнонаціональний ринок;
- ринок не існує фізично, а функціонує за допомогою системи засобів зв'язку, які з'єднують учасників ринку зі спеціалізованими посередниками, які допомагають продавцям та покупцям знайти один одного;
- у переважній більшості випадків позички на такому ринку надаються на дуже короткий термін (від одного дня, що дає змогу коригувати учасникам ринку свою готівку).

У трактуванні грошового ринку існує розходження між представниками різних напрямів економічних досліджень. В макроекономіці під грошовим ринком розуміють сукупність відношень між банківською системою, яка створює платіжні засоби, і суб'єктами економічної діяльності, крім банків, які формують попит на гроші. Макроекономічне розуміння грошового ринку є ширшим, ніж його інтерпретація фінансистами, як ринку короткострокових кредитів [15, с. 95].

Проте таке протиставлення в розумінні грошового ринку доцільне лише в рамках визначення концептуальних підходів. При аналізі реальних макроекономічних процесів у грошовій сфері їх макроекономічний та фінансовий аспекти повинні доповнювати один одного. Макроекономічний аспект поглядів на грошовий ринок дає змогу використати значну теоретичну спадщину економічної теорії та здійснити глибокий аналіз в механізмі ринкової економіки. Фінансовий аспект поглядів на грошовий ринок дає змогу здійснювати його аналіз у контексті процесів в реальній економіці та взаємодії з окремими ринковими структурами.

Макроекономічний підхід до грошового ринку пов'язаний насамперед з його участю в кругообігові продуктів та доходів. Формування попиту та пропозиції на грошовому ринку забезпечує його взаємозв'язок з іншими структурами ринкового механізму: ринків товарів, праці, фінансів, заробітної плати.

У сучасній ринковій економіці стан грошового ринку характеризує стан всієї економічної системи і дає підставу зробити висновки про перебіг економічних процесів. Існування тісного зв'язку стану грошового ринку з функціонуванням всієї економіки дає змогу для створення механізму впливу на стан економічної активності. В сучасних ринкових економіках покладений ринковий механізм розподілу ресурсів. Ефективний розподіл ресурсів передбачає, що не можна збільшити виробництво будь-якого продукту без того, щоб не зменшити виробництво іншого продукту у випадку їх обмеженої пропозиції.

На грошовому ринку балансуються потоки національного доходу та потоки національного продукту. Згідно з поширеними схемами в сучасному макроекономічному аналізі кругообігу доходів та продуктів можна виділити їх окремі етапи. Кожний етап кругообігу обслуговує певну їх сукупність платежів. Найпоширенішим є поділ грошових потоків між фірмами, домашніми господарствами та державою. В ідеальному випадку два найбільші грошові потоки – національний продукт та національний дохід повинні бути рівними між собою, оскільки вони відображають два виміри того самого процесу.

Між домашніми господарствами, фірмами та державою відбувається обмін товарами та факторами виробництва, а також протилежно спрямований потік платежів за їх використання.

Оплата за фактори виробництва, заробітна плата, рента створюють дохід домашніх господарств. У кругообігові продуктів та доходів розміри доходів дорівнюють розміру продаж, які здійснюють фірми. Розподіл факторів виробництва і товарів здійснюється шляхом використання ринків [16, с. 122].

Механізм ринкового розподілу та обміну між суб'єктами економічної діяльності забезпечує відповідні ринкові структури: ринок товарів, ринок праці, ринок ресурсів, фінансів та грошей. А. Гальчинський наголошує, що однією з найголовніших функцій ринку взагалі є формування відносної вартості та ціни товару, який є об'єктом його обігу. Цю функцію виконує і грошовий ринок. Відносна вартість грошей складається взаємодією на монетарному ринку їх попиту та пропозиції [17, с. 143].

Національні гроші можуть повноцінно функціонувати в національних економіках тільки після того, як на грошовому ринку буде визначена їх ціна. Завдяки ціні грошей, яка визначається на грошовому ринку, гроші отримують визнання всіх учасників економічної діяльності. Грошовий ринок включений у ринковий механізм та взаємодіє з ринками товарів, фінансів та праці.

Грошовий ринок реагує на зміни, які відбуваються на будь-якому ринку, так як є найчутливішими до економічної кон'юнктури. Своєю чергою, зміна ціни національних грошей впливає на економічні процеси на макро- та мікрорівні. Зміна ціни національної валюти змінює загальний рівень цін, смаки та наміри споживачів і виробників товарів на інших ринках.

У сучасних ринкових економіках грошовий ринок, крім суб'єктів економічної діяльності, широко використовує домашні господарства для підтримання певного рівня невиробничого споживання. Широке розповсюдження споживчого кредиту та інших напрямів отримання коштів для населення дає змогу підтримувати відповідний рівень забезпечення товарами та послугами. Внаслідок розширення невиробничого споживання підвищується ефективний попит, що є основою економічного зростання ринкових економік.

Характерною особливістю грошових ринків економічно найрозвиненіших країн світу є те, що держава практично повністю усунулась від його регулювання. В умовах відсутності законодавчих актів в галузі грошового ринку він відданий на відкуп стихійним ринковим силам. У деяких країнах, де функціонує грошовий ринок, тривалий час значну роль відіграють історичні традиції. Робота одного з найбільших грошових ринків світу – в Лондоні регламентується неписаними правилами та традиціями.

З позицій фінансового аспекту грошовий ринок виконує низку властивих йому функцій [18, с. 232]. Перша функція – організація вільної конкуренції продавців і покупців грошового товару. Задоволення попиту на грошовий товар створює можливість для технічного оновлення виробництва, розширення номенклатури продукції і масштабів господарської діяльності. Друга функція – утворення ніш та сегментів підприємницької діяльності господарських структур та банків. Дана функція пов'язана з виявом їх економічно-

го потенціалу і реалізацією можливостей з наповнення відповідних ринків товарами та послугами на основі конкуренції. Третя функція – регулювання пропорцій відтворення суспільного продукту на основі попиту і пропозиції на грошові засоби. Виконання цієї функції зумовлено тим, що гроші є найвищою формою вираження вартості товарів та реалізації ціни товарної маси і здійснюється у грошовій формі.

Формування виручки від реалізації товарів означає можливість пред'явлення додаткового попиту на грошові кошти та переливу капіталів в галузі, які приносять максимальний прибуток.

У сучасних ринкових економіках переважну частину грошового ринку становлять та обслуговують комерційні банки, засновниками яких є великі фірми та компанії, що володіють значними вільними капіталами. Злиття промислового та фінансового капіталу є глобальним процесом, який сприяє сегментації національних та регіональних грошових ринків. Технологічний розвиток сучасної економіки вимагає об'єднання різноманітних складових виробничого циклу для прискореного створення, впровадження нових видів продукції, спроможних заволодіти національними та світовими товарними ринками. Сегменти грошових ринків сучасних ринкових економік значною мірою пов'язані з існуванням постійних кредитно-розрахункових відносин між структурами реального сектора економіки та комерційними банками, які тісно пов'язані з міжбанківським ринком. У своїй діяльності комерційні банки мають можливість отримувати на міжбанківському ринку кредитні ресурси для обслуговування поточних потреб своїх клієнтів та вирівнювання платіжного обігу.

На грошових ринках здійснюється перерозподіл вже функціонуючої грошової маси та розподіл емісії грошей, яку здійснюють центральні банки. Грошові ринки збільшують свої ресурси для обслуговування грошового обігу таким чином:

- а) шляхом зростання доходів суб'єктів економічної діяльності, що приводить до зростання депозитних та страхових вкладів, збільшення потреб і можливостей в розрахунках;
- б) шляхом проведення операції рефінансування та відновлення портфеля власних цінних паперів;
- в) шляхом цільового виділення коштів в складі певних програм та трансфертних платежів, які повинні забезпечити розвиток певних сегментів ринку, стабілізувати економіку і створити перед нею умови для економічного зростання. В розвинених ринкових економіках цільові програми розподілу грошових ресурсів доповнюють можливості ринкового механізму. В основі цільових програм є забезпечення особистого і виробничого споживання.

Висновки

Таким чином, грошові ринки в змішаних економіках є визначальною складовою національних макроекономічних систем. на стан функціонування грошових ринків впливають зміна макроекономічних агрегатів, попиту і пропозиції грошей, а також фактори їх формування і зміни, а саме:

Мотиви попиту на гроші визначають причини, які спонукають індивідів щодо споживання та заощадження доходу та його інвестування.

Попит на гроші визначають певні мотиви, якими керуються учасники грошового ринку при розподілі свого доходу. Трансакційний мотив визначає необхідність в платіжних засобах при здійсненні економічних угод. В межах трансакційного мотиву виділяється мотив перестороги, який пов'язаний з можливістю непередбачених витрат в економічній діяльності. Існування часового розриву між отриманням виручки та необхідністю оплачувати поточні витрати пов'язане з комерційним мотивом попиту на гроші та мотивом доходу.

Спекулятивний мотив попиту на гроші покладений в основу сучасного підходу до грошового попиту. У змішаних економіках спекулятивний мотив разом з мотивом перестороги є основою, на якій формується інвестиційний портфель.

Ціновий фактор в змішаних економіках має низьку еластичність до попиту на гроші, що пов'язано з високим ступенем регуляції цінових процесів. Швидкість обертання грошей визначається фактором формування попиту на гроші, стосовно якого точиться теоретична дискусія. Монетаристи вважають швидкість обертання грошей сталою величиною і тому неспроможною впливати на грошовий попит. Для змішаних економік характерною є нестабільна швидкість обігу грошей, що більше відповідає поглядам кейнсіанців.

Змішані економіки функціонують як багатосекторні економіки, в яких відбувається переростання монополій під впливом держави в недосконалу економічну систему. В економічних системах, у яких процеси регулювання є значними, попит на гроші стає нееластичним до відсотка або низькоеластичним. Процеси лібералізації сприяють підвищенню еластичності відсотка до попиту на реальні грошові залишки.

Література

1. **Економічний** словник-довідник. – К.: Femina, 1995. – 368 с.
2. **Самуельсон П.** Економіка. – М., 1964. – 650 с.
3. **Макконнел Кэмпбелл Р., Брю Стэнлі Л.** Макроекономіка. Аналітична економія. – Львів: Просвіта, 1997. – 671 с.
4. **Лютій І.О.** Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки. – К.: Атіка, 1997. – 238 с.
5. **Шумпетер Й.А.** Теория экономического развития. – М.: Прогресс, 1982. – 371 с.
6. **Миллер Р.Л., Ван-Хуз Д.Д.** Современные деньги и банковское дело. – М.: Инфра-М, 2000. – 820 с.
7. **Банківська** енциклопедія/ За ред. А.М. Мороза. – К.: Дніпро, 1993. – 328 с.
8. **Грищенко А.** Гроші та грошово-кредитна політика. – К.: Основи, 1997. – 230 с.
9. **Гроші та кредит**/ За ред. Б.С. Івасіва. – К.: КНЕУ, 1999. – 404 с.
10. **Федоров Б.Г.** Англо-русский толковый словарь валютно-кредитных терминов. – М.: Финансы и статистика, 1992. – 260 с.
11. **Розенберг М. Дж.** Инвестиции. Терминологический словарь. – М.: Инфра-М, 1997. – 205 с.
12. **Пашкус Ю.В., Мисько О.Н.** Введение в бизнес. – Л.: Северо-Запад, 1991. – 300 с.
13. **Мишкін Ф.С.** Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків: Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 963 с.
14. **Бернар И.В., Колли Ж.К.,** Толковый экономический и финансовый словарь. – М.: Международные отношения, 1999, т. 2. – 350 с.

15. Гальперин В.М., Гребенников П.И., Леусский А.М., Тарасевич Л.М. Макроэкономика. – С-Пб., 1994. – 340 с.
16. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. – М.: Дело ЛТД, 1995. – 864 с.
17. Гальчинский А. Теория грошей. – К.: Основы, 1998. – 416 с.
18. Челноков В. Банки и банковские операции. – М.: Высш. шк., 1998. – 232 с.

УДК 658.512

Аспирант М.М. Макарик¹ – Саратовский государственный социально-экономический университет, Россия

СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННЫМ ОБОРУДОВАНИЕМ СОВРЕМЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Рассматривается проблема внедрения системы управления активной частью фондов на современном предприятии. Приведены данные об эффективности интеграции системы. Предложена методика адаптации, состоящая из 6-ти этапов: разработка стратегии автоматизации, анализ деятельности фирмы, реорганизация, выбор, внедрение и использование технологии.

Ключевые слова: управление оборудованием предприятия, ЕАМ, этапы внедрения, эффективность.

Post-graduate M.M. Makarik – Saratov state socio-economic university, Russia

System of industrial equipment control on modern enterprise

Article studies the problem of control system of funds' active part integration on modern enterprises. The data on the efficiency of the integration is given. The methodology of integration consists of 6 stages: the elaborating of the automation strategy, the analysis of activity, reorganization, selection, adaptation and using of technology.

Keywords: control system of funds, EAM, stages of adaptation, efficiency

Современная экономическая ситуация в мире ставит перед предприятием задачи максимизации, рационализации, прагматичности использования имеющегося производственного оборудования. Достичь этого можно путем построения глобальной системы управления организацией и, в частности, системы управления парком оборудования.

Интеграция автоматизированных систем управления фирмой является жизненно важным шагом, который позволит не отставать от конкурентов, следить за передовыми технологиями, новыми тенденциями, возможностями в сфере производства. Более того, необходимо постоянно следить за функционированием машин в режиме реального времени, использовать их с максимальной отдачей, сокращать простои, вовремя находить слабые звенья, снижать издержки, время движения ресурсов по линиям и т.д.

Крупнейшими мировыми компаниями показано, что системы управления оборудованием позволяют им максимизировать отдачу каждого конкретного станка и минимизировать все возможные процедуры: и движение ресурсов по линиям, и поломки станков, и учет средств и т.д.

Управление основными фондами (и, в частности, оборудованием) является важнейшей задачей современного капиталоемкого производства. Зна-

¹ 413124, Россия, Саратовская обл., г. Энгельс, ул. Василевского, д. 51, кв.133. Телефон: (8453) 55-20-25. Email: makkee@mail.ru